

PLEDOARIE PENTRU TEHNOLOGIE

Acad. Stefan MILCU

Relația dintre știință și tehnologie s-a modificat profund în secolul nostru. Fiecare domeniu al științelor fundamentale impune folosirea unui complex tehnic, capabil să evidențieze realitatea în toată profunzimea ei.

Această relație, precum și procesul cognitiv, în special cel aplicativ, au impus elaborarea unor procedee numeroase de ordin tehnic, cu componente și consecințe filosofice. Procesul continuu din Renaștere până în epoca noastră. Această interrelație între procesul cognitiv și cel aplicativ impune îndeosebi folosirea unor procese tehnice.

Este explicabil de ce în epoca noastră nu se poate vorbi simplu de o tehnică, deși fenomenul corespunde unei realități. Această tehnică, la rândul ei, e preluată dintr-un complex foarte cuprinzător. Se poate vorbi de un nou domeniu în care tehniciile sunt preluate și acest complex nu poate fi desemnat decât prin termenul de tehnologie. Se admite, în acest fel, modul în care trecerea s-a făcut, treptat, între dezvoltarea științelor și tehniciile necesare în rezolvarea proceselor cognitive.

În două jumătate a secolului nostru, prin informatică, matematică aplicată, apariția și dezvoltarea fizicii nucleare, a astrophizicii, a tehnologiilor spațiale, tehnica a devenit, la rândul ei, o știință, datorită căreia au fost posibile multe realizări. În acest fel, tehnica nu mai apare ca o consecință a cercetării fundamentale sau aplicative, ci are o individualitate proprie, mecanisme de elaborare și aplicare care aparțin exclusiv modului de gândire și de folosire a tehnicii.

Iar acest mod de a vedea complexul tehnic nu mai poate fi considerat ca o simplă consecință a cercetării fundamentale sau aplicative. S-a constituit astfel, treptat, tehnologia ca o nouă știință cu procedee și orizonturi specifice. De exemplu, naveta spațială a impus folosirea unor procese tehnice de o mare complexitate, proprii obiectivului navetei spațiale. O adevărată tehnologie a zborurilor interplanetare viitoare.

Considerăm că a fost justificată constituirea, în Comitetul Român Academic de Istorie și Filosofie a Științei, a unei secții sau divizii consacrată tehnologiei. Consecința acestui proces a generat un curent de gândire creatoare între specialiștii care lucrează în diferite domenii ale tehnicii din țara noastră.

Sedintele de lucru în care s-au confruntat punctele de vedere și rezultatele unei investigații specifice tehnicii, confirmă ideea din acest eseu, a realității tehnicii ca un domeniu al culturii și civilizației.

În concluzie, considerăm că cercetarea în domeniul tehnologiei ca știință are un orizont deosebit de original și pasionant, pentru că, pornind de la acest mod de gândire tehnologică, ajungem la cunoașterea propriu-zisă a fenomenelor. Deci, dacă în trecut se trecea de la procesul de cunoaștere la cel tehnic, azi se realizează și procesul invers, de la tehnica la cunoaștere.

ROMÂNIA ȘI TRATATUL DE LA PARIS

Pag. 7

LIMBĂ - ARTĂ - ȘTIINȚĂ^(III)

Stilistica limbii și stilistica artei literare

Acad. Ion COTEANU

Bally însuși și a adoptat-o în *Tratatul* său, reprezentă de fapt o analiză, adesea foarte aprofundată, a posibilităților specifice limbii franceze, ilustrate în volumul al II-lea prin exerciții tematice de sinonimie, de antonimie și de multe alte categorii de utilizare a limbii de orice vorbitor al ei. Ele arată cum înțelegea Bally stilistica.

Cu toate că nu contestă existența deosebirilor individuale de folosire a limbii materne, acestora el nu le spune însă stiluri, ci le include într-o secțiune aparte, căreia îi dă numele de *stilistica individuală* care nu constituie însă stilul unui scriitor sau orator, fiindcă, spune Bally, "literatul folosește limba în mod voluntar și conștient. Aceasta pe de o parte; pe de alta, o folosește cu o intenție estetică".

El vrea să realizeze frumosul prin cuvinte cum face pictorul folosind culorile și muzicianul sunetele." (Op.cit., I, pag.19).

(Continuare în pag. 6)

OPINA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național,
editată de FUNDАIA "ROMANIA DE MÂINE"

INFORMAȚIA PUBLICĂ ȘI INFORMAREA CA PROGRAM

Prof.dr.Aurelian BONDREA

Considerându-se că societatea omenească este, în prezent, și urmează a se afirma tot mai mult în viitor ca o societate a informației, analiștii vieții sociale și-au extins cercetările în acest domeniu. Mulți dintre ei consideră informația și procesul de informare - în sensul său cel mai larg, inclusiv al educării, al transmiterii de cunoștințe, drept una din condițiile sau pârghiile dezvoltării umane. Unii, ca Alvin Toffler, spre exemplu, se referă la "alchimia" și revoluția informațiilor, al căror rol în economie, în viața politică, în școală, în societate în general, este tot mai dinamic, generând, în anumite domenii, ceea ce autorul american

numește "războiul informațiilor" care nu sunt create de cine și ce imaginea fantezistă, ci de întâlnirea dintre interesele umane - individuale sau colective - și evoluția tehnicii, îndeosebi a electronicii, a computerelor.'

Asemenea "întâlnire" are particularitățile sale în privința mijloacelor de comunicare în masă, a căror putere de influență interesează în cel mai înalt grad toate forțele sociale și politice, guverne și companiile de afaceri, partidele și grupurile socio-economice. Dezbătută și de cei doi autori ai Raportului Clubului de la Roma (Prima revoluție globală), problema "dramatizării" informației, a

prezentării senzaționale, insiste și preponderent emoționale a unor fapte de viață, redate opiniei publice ca informații, supune reflecției și analizei sociologice importante aspecte, de la criteriile de selecție la limbaje și imagini, de la preferințele și gustul publicului, la opțiunile și strategiile informaționale ale proprietarilor sau managerilor mijloacelor de comunicare în masă. Nu discutăm aici metodele unor asemenea investigații sau utilitatea lor evidentă.

(Continuare în pag. 6)

BIMILENARIU

O propunere privind istoria națională
și arta monumentală

SCRISOARE DESCHISĂ

Domnului Petre Roman,
președintele Senatului

Domnului Ion Diaconescu,
președintele Camerei Deputaților

Din profundul respect ce-l am față de istoria națională, luând exemplul unor țări vecine privind istoria în imagini, propun următoarele:

În fața clădirii Parlamentului să fie adus grupul statuar al voievozilor și principilor țării noastre aflat în fața Muzeului Național al Armatei. Dacă se consideră necesar, acesta ar putea fi reprobus în mărime naturală, întregit cu aspectul de epocă.

Acest grup statuar (Burebista, Decebal, Traian etc. etc.), personalități recunoscute de istorie, să aibă în centru Columna lui Traian.

Numele Complexului statuar să fie "BIMILENARIU" ce ar atesta existența noastră pe aceste meleaguri de 2000 de ani.

Oaspeții români și, mai ales străini, ce vizitează Parlamentul, sau participanții la diverse congrese ar viziona cu interes această istorie în imagini.

Ar fi o recunoaștere bine meritată a contribuților la existența poporului român.

Prof. dr. Ioan Pop De Popa,
prorector al Universității "Spiru Haret"

De obicei, stilistica se definește ca disciplină care studiază stilul. Trebuie deci în prealabil să stim ce este stilul, acest termen folosindu-se adesea cu semnificații deosebite. Stilul arhitectural, de exemplu, înseamnă în lucru, stilul poetic, altul. Stilistica se ocupă însă numai de modul de a vorbi și de a scrie. El devine *stil* datorită felului în care se comportă utilizatorii unei limbi în funcție de etate, de gradul lor de cultură, de împrejurări și de intenții.

Condițiile socio-culturale le impun nu numai un anumit comportament, ci și un mod de exprimare. Nu se adresează nimănui superior în același fel ca unui coleg sau prieten și nici nu se exprimă într-o situație solemnă ca în familie. În tot ce avem fiecare în minte din limba noastră maternă este implicat un nivel cultural cuprins într-un vocabular, cu sensurile cuvintelor, cu modul lor de

valorificare în raport cu scopul și cu intențiile comunicării și cu formele gramaticale corespunzătoare etc.

În binecunoscutul *Tratat de stilistică franceză* al lui Charles Bally, publicat în 1902 și ajuns în 1963 la a IV-a ediție, autorul, provenit din școala genoveză a lui Ferdinand de Saussure, consideră că se poate vorbi de trei feluri de stilistică: "Orice mijloace de exprimare - scrie el - le vom căuta în mecanismul limbii în general sau într-o limbă particulară sau, în fine, în sistemul de exprimare a unui individ (luat) izolat". (Op.cit., I, pag.21).

Dacă va fi căutat în sistemul limbii, va rezulta o stilistică. Dacă o vom căuta într-o limbă anumită, va rezulta alta, iar dacă o căutăm în modul de exprimare a unui singur ins, va rezulta a treia.

După părerea noastră, prima coincide în mare cu retorica din Antichitate și din Evul Mediu, a doua, cea la care s-a opus Charles

RELATII, PRINCIPII ȘI REALITĂȚI INTERETNICE

Dr. Maria COBIANU-BĂCANU

Un regim democratic autentic odată instaurat, fără îndoială, trebuie să extindă valențele de tratare egală și echitabilă a indivizilor în toate comportamentele sociale, inclusiv în ceea ce privește relațiile interetnice. Și pentru a accentua sensibilitatea domeniului subliniem, mai ales, în spațiul interetnic unde susceptibilitățile și îndoielile sunt oricând posibile.

Prin democrația relațiilor interetnice, în cele ce urmează, semnificăm totalitatea drepturilor, libertăților, posibilităților și facilităților de exprimare a identității etnice, de asemenea și dezvoltare a ei de către grupurile etnice în contextul social-istoric dat, dar și a obligațiilor, responsabilităților și datoriilor ce revin grupurilor etnice față de populația majoritară, țara și statul în care își desfășoară existența. Echilibrul între drepturile și libertățile acordate și asigurate de un regim social-politic democratic și responsabilitățile ce revin celor ce se bucură de drepturi și libertăți este un truism pe care nu numai analiștii teoreticieni îl reclamă, dar și viața socială, practica nemijlocită a relațiilor interetnice.

Din această perspectivă generală au analizat problema și Alexander King - președintele de onoare al Clubului de la Roma și Bertrand Schneider - secretarul general - când au afirmat că: "Posesiunea unui drept nu poate fi asigurată fără acceptarea obligațiilor - drepturile se cer echilibrate de datorii, privilegiile de responsabilități" și pentru a întări ideea au propus extinderea Declarației Universale a Drepturilor Omului cu o Declarație Universală a Dreptului și Responsabilităților Omului¹ la întâlnirea de la Punta del Este din Uruguay, din 1991.

Trezirea minorităților și a naționalismului este simultană cu apariția unor tendințe tot mai profunde de globalizare și regionalizare. Gestionarea eficientă a celor două procese - tendințe nu este deloc ușoară și fără probleme. Nevoia profund omenească de identitate etnică adânc înrădăcinată în trecutul speciei umane, ca și ceea ce decontopire a ei cu comunitatea umană din care apare și se dezvoltă sunt factori obiectivi ce susțin ideea democratismului relațiilor interetnice.

Dar dacă afirmarea și dezvoltarea identității etnice a minorităților este un drept și un fapt necontestabil, supralicitarea drepturilor minorităților naționale sau etnice pare o inechitate față de majoritatea la care puțini se mai gândesc. În condițiile unei economii insuficiente dezvoltate și maturizate după principiile economiei de piață, incapabilă să asigure condiții de viață decente tuturor membrilor ei, exacerbarea drepturilor minorităților este echivalentă cu acordarea unor privilegii.

În această ordine de idei teoretice trebuie să includem și concepția lui D.Gusti despre democrația națională ca activitate și responsabilitate a națiunii, democrație care atrage după sine internaționalismul democratic prin simplul fapt al democratizării înțărăturii său. Recunoșcând dreptul la o egală protecție administrativă, eclesiastică și culturală a fiecărei naționalități din înțărătura unui stat național în virtutea principiului egalității etnice, D.Gusti

"Principiul drepturilor minorităților naționale pentru a putea fi just trebuie pus în deplină armonie cu ideea statului național, excluzând în aplicarea practică a acestui principiu, tot ce ar primejdui existența unitară a statului".

Dimitrie Gusti

stăruie toțuși asupra modului concret de aplicare a principiului limitării externe și interne a suveranității naționale, altfel de necontestat. "Mai întâi - spune el - trebuie accentuat că oricât s-ar aproba și aplauda recunoașterea egalității drepturilor minorităților naționale dintr-un stat, în nici un caz nu se poate concepe ca acestea să înălțeze caracterul național unitar al statului. Statul național este un punct culminant al unui dureros și lung proces istoric, și dacă el implică toleranță și respect față de minoritățile naționale, apoi nu se poate îngădui ca prin aceasta să se distrugă viața politică națională cu toate înșăpăturile ei, creându-se state ale naționalităților în statul național... Principiul drepturilor minorităților naționale pentru a putea fi just trebuie pus în deplină armonie cu ideea statului național, excluzând în aplicarea practică a acestui principiu, tot ce ar primejdui existența unitară a statului".²

La cele de mai sus se poate replica simplu că actualul context social-istoric este în schimbare, că înseși noțiunile de suveranitate și stat național se relativizează datorită creșterii considerabile a interdependenței dintre națiuni, a dezvoltării comunităților economice suprastatale, a creșterii nevoii de abordare comună a problemelor globale ale omenirii. Unii teoreticieni chiar recunosc că multe țări nici nu mai au prea mare control asupra propriilor afaceri, deoarece deciziile se iau în afara teritoriului lor, iar statul național în aceste condiții are o importanță din ce în ce mai redusă.

Cu toate acestea, statul - națiune și suveranitatea ca atribut inalienabil al acestuia - deși se relativizează și se diluează - nu încetează să rămână realități socio-politice la care nici cele mai avansate state ale lumii nu renunță. Fricțiunile și tensiunile din cadrul Comunității Europene legate de Tratatul de la Maastricht, de impunere a unei monede unice europene, a unor norme unice de

comerț internațional, ca și spectaculoasa campanie electorală prezidențială americană - toate relevă nevoie de conservare a identităților naționale, a suveranității statale, ca și aspirația de promovare a unor valori naționale trainice care să ducă la consolidarea coeziunii și unității popoarelor-națiuni.

Însuși idealul creării unei Europe unite și unitare presupune conservarea și dezvoltarea tezaurului cultural, etnic moștenit de popoare și minorități și utilizarea lui fructuoasă pentru înălțarea unui edificiu comun bazat pe înțelegere, respect și cooperare reciprocă.

Democrația relațiilor interetnice este un deziderat nu numai teoretic sau internațional, el se impune mai ales ca o necesitate practică nemijlocită, ca un mod de conviețuire normală, firească, lipsit de disconfortul tendințelor de dominare sau complexare umană. Acest lucru a reieșit în mod evident din investigațiile de teren privind normele pe care trebuie să le respecte în viața de toate zilele majoritarii și minoritarii. Necesitatea respectării democrației ca set de sanse egale de exprimare și formare umană, profesională a tuturor membrilor societății a fost regula nr. 1 a bunei conviețuirii interetnice menționată de subiecții români ai cercetărilor sociologice din județele cu populație etnică mixtă sau exclusiv românească. (Va urma)

1. Alexander King, Bernand Schneider, *Prima revoluție globală. O strategie pentru supraviețuirea lumii*. Un raport al Consiliului Clubului de la Roma, Editura Tehnică, București, 1993, p. XI.

2. D.Gusti, *Sociologia națiunii și a războiului*, Ediție îngrijită și Cuvânt înainte de Ilie Bădescu, Editura Floare Albastră, București, 1995, p. 38.

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA

- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof.dr. Constantin Ionete
- Prof.dr.doc. Alexandru Zanfir
- Prof.dr. Gheorghe Zaman
- Prof.dr. Petre Mălcome
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secară
- Prof.dr. Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘIARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof.dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Dinu Săraru
- Prof.dr. Ion Dodu Bălan
- Prof.dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof.dr. Ioan Scurtu

- Prof.dr.doc. Titu Georgescu
- Prof.dr. Ștefan Lache
- Adrian Păunescu
- Prof.dr. Ion Rebedeu
- Prof.dr. Ion Mihail Popescu
- Prof.dr. Gheorghe Cazan
- Prof.dr. Ion Tudose
- Prof.dr. Tiberiu Nicola
- Prof.dr. Virgil Constantinescu
- Prof.dr. Mihai Mercea

COLEGIUL PENTRU PROBLEME ALE APĂRĂRII NAȚIONALE ȘI ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof.dr. Mircea Nicolaescu
- Dan Lăzărescu
- Prof.dr. Constantin Mecu
- Prof.dr. Marin Nedelea
- Prof.dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂTĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnicu
- Prof.dr.doc. Victor Ciobanu
- Prof.dr. Caius Traian Dragomir
- Prof.dr. Andrei Firică
- Prof.dr. Dorin Sarafolcanu
- Prof.dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof.dr. Nicolae Ursea
- Prof.dr. Ștefan Costea

COLEGIUL PENTRU PROBLEME ALE STATULUI DE DREPT, DEMOCRAȚIEI ȘIALE JUSTIȚIEI

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof.dr. Gheorghe Uglean
- Prof.dr. Antonie Iorgovan
- Prof.dr. Adam Popescu
- Prof.dr. Nicolae Popa
- Prof.dr. Andrei Popescu
- Prof.dr. Victor Dan Zătescu

Director:
Prof.dr. AURELIAN BONDREA

LA EDITURA FUNDAȚIEI "ROMÂNIA DE MÂINE" A APĂRUT

“MANAGEMENT AGRICOL”

Curs universitar de prof.dr. Letiția ZAHIU

“MANAGEMENTUL AGRICOL” - componentă a științei economice agrare - este un manual destinat învățământului superior economic. Prin conținutul său urmărește aprofundarea cunoștințelor economice ale studenților și inițierea tuturor celor interesati în înțelegerea noilor structuri agrare și a mecanismelor care asigură utilizarea rațională a resurselor și relansarea producției, în lungul drum al agriculturii românești către economia de piață dezvoltată.

Accentul principal se pune pe abordarea organizării diferitelor tipuri și forme de unități agricole create în procesul de privatizare și restrukturare, pe alocarea optimă a resurselor, folosind metode și tehnici moderne de calcul, pe selectarea celor mai adecvate soluții de fundamentare a sistemelor de producție vegetală și animală.

Lucrarea abordează concepțe și principii economice generale aplicabile domeniului agricol, dar și particularitățile producției agricole care determină modele de organizare diferite de producția industrială și politici financiare și de credit adecvate. Se urmărește, astfel, dezvoltarea la studenți a unor comportamente previzionale, creative, menite să asigure performanțe manageriale ridicate, în variate domenii de activitate, la nivel micro și macroeconomic.

Intrucât problematica abordată în manual se înscrie în exigentele planului de învățământ, completarea cunoștințelor în domeniile marketingului, finanțier-contabil, creditului, asigurărilor etc. se realizează la discipline distincte.

Orice sugestie de îmbunătățire a lucrării este binevenită.

STAREA NAȚIUNII ȘI STAREA NOASTRĂ DE VEGHE

Apariția volumului STAREA NAȚIUNII 1918-1996. CONCLUZII ȘI OPȚIUNI PENTRU ROMÂNIA DE MÂINE, PENTRU VIITORUL POPORULUI ROMÂN, la Editura Fundației "România de Mâine" 1996, a constituit un eveniment de referință în viața societății românești. Și aceasta din mai multe motive. Primul se referă la faptul că lucrarea se înfățișează ca ceea ce dintâi sinteză științifică a evoluției României pe parcursul ultimilor opt decenii, sinteză elaborată din perspectiva intereselor naționale majore și cu participarea unor specialiști de prestigiu din știință, cultură, învățământ. Al doilea motiv corelativ, și care-i explică în mare măsură larga audiență, este că lucrarea nu se situează în perimetru vreunei opțiuni politice, ea atare, nu operează cu viziuni subiective în cercetarea evoluției României, ci și propune stimularea dezbatelor analitice, într-un efort general și unitar pentru ieșirea țării din criza în care se zbate. Al treilea motiv este că efectuează analiza societății românești pe domenii concrete de activitate, comparativ cu situația din alte țări, în context european și internațional, cu o largă deschidere prospectivă în orizontul căreia elaborarea unui program de unitate națională apare ca un imperativ istoric și moral.

Toate aceste virtuți i-au conferit lucrării ca atare un caracter catalizator în cuprinsul cercetării românești de profil și nu este o surpriză că adeziunile la mesajul ei sunt adeseori însoțite de demersuri analitice care aduc noi argumente în sprijinul concluziilor și opțiunilor pentru care pledează STAREA NAȚIUNII 1918-1996. Îndeosebi acest din urmă fapt ne determină să instituim în revista "OPINIA NAȚIONALĂ" o nouă rubrică, intitulată STAREA NAȚIUNII ȘI STAREA NOASTRĂ DE VEGHE, rubrică apărută deja în numărul anterior al revistei. În cuprinsul rubricii vom publica cele mai reprezentative opinii privitoare la starea la zi a societății românești, la direcțiile de evoluție posibilă a acesteia. (M.I.)

Există sărăcie în România? Evident, există! Potrivit datelor recensării din cercetările efectuate de către Institutul de cercetare științifică în domeniul muncii și protecției sociale, rezultă că circa 50% din populația României se află sub pragul de sărăcie și, în mod deosebit, pensionarii, șomerii, familiile cu copii, elevii, studenții, bolnavii din spitale etc. După părerea actualului ministrului sănătății, rezultă că "...degradarea sării de sănătate se datorează faptului că peste 60% din populația țării se află sub pragul sărăciei".

Va crește proporția celor aflați sub pragul de sărăcie? Evident, răspunsul este afirmativ. El este întărit de prima decizie majoră, în domeniul economic, a guvernului actual în anul 1997: dublarea prețului benzinei și a altor combustibili, care se va completa cu majorarea semnificativă a prețului la energia electrică, transporturi și telecomunicații, carne, lapte și produse lactate etc. Toate acestea au declanșat un nou val devastator de inflație. Rata previzibilă acestuia în anul 1997 va fi de cca 100% față de cca 60% în 1996. În felul acesta cetățenii constată, pe zi ce trece, că viața se scumpescă și, deocamdată veniturile bat pasul pe loc.

În trimestrul II/1996 inflația a crescut cu cca 16%, potrivit statisticii oficiale și cu cca 24%, corespunzător datelor oficiale privind devalorizarea leului. Indexarea acordată pentru salarii pe trim.IV/1996 a fost de numai 6%, la o creștere a inflației, prognosată oficial de 8%. Ca urmare, indexarea acordată a acoperit numai 25-37,5% din rata realizată a inflației, în loc de 75%, la cât s-a angajat guvernarea anterioară. Dacă ținem seama că numai în primele 17 zile ale lunii ianuarie 1997, leul s-a devalorizat cu cca 25%, putem afirma, fără să gresim, că procesul de sărăcire a populației se extinde și încă într-un ritm alert.

Rezultă că în trim.IV/1996 și prima jumătate a lunii ianuarie 1997 nivelul de trai al populației s-a deteriorat cu 45%. Este incredibil, dar este adevărat. Acest fenomen devastator al inflației, pe lângă extinderea mizeriei populației care este nevoie să o suporte, conduce în mod inerent la îngustarea cererii interne a pieței, Ce se fac oamenii necăjiți până atunci? Răspunsul este legat de foarte

Punerea operativă în practică, cu maximă urgență, a măsurilor economice și de protecție socială, amintite, deci fără amânare din motive mai mult sau mai puțin fundamentate, reprezintă singura șansă pentru evitarea unor convulsii sociale, cu urmări imprevizibile și oricum în detrimentul tuturor.

PREȚURILE

Dr. Gheorghe RĂBOACĂ

Duritatea rar întâlnită a măsurilor de majorare a prețurilor anunțate de actualul guvern este prețul plătit de popor atât pentru lăncizarea reformei în fosta guvernare dar, vrem să credem, și prețul pe care îl plătim cu toții, încă din startul actualei guvernații pentru succesele ulterioare, mult așteptate de reformă, de relansare economică și de redresare grăboasă a nivelului de trai. Cel puțin asta așteptă și crede poporul!

Dintr-un sondaj de opinie asupra majorării prețurilor am văzut cum proporții relevante de cetățeni de toate felurile se dovedesc mai încrezători în demersul atât de dur al nouului guvern, decât s-au dovedit unele personalități politice și, în primul rând, liderii politici ai vechiului partid de guvernământ care, îndurerăți de pierderea puterii, au ceea ce încredință și încercarea lor și a sindicatelor pe care le "patronează" de a instiga lumea. Contribuția în mare parte negativă la starea economică și a reformei ar fi impuls mai degrabă să se vină în sprijinul nouului guvern, mai ales că în timpul vechiului guvern prețurile acelorasi carburanți au fost mărite cu nu mai puțin de 10 ori între anii 1992-1996.

Am făcut aceste sublinieri nu pentru tămâierea și adormirea guvernului Ciortea, a noii puteri în general. Ar fi dezastrozus ca încrederea poporului român să fie înselată și după acești patru ani. Obosit de atâtea restrucțări, începute încă din 1946, continuate cu cooperativizarea agriculturii, cu industrializarea, cu eforturi mari pentru plata datorilor în anii 1980-1989 și apoi după alte restrucțări în acești ultimi 7 ani, poporul român ar putea să nu mai reziste dacă guvernarea actuală va degenera - așa cum ne arată unele semne - într-un liberalism sălbatic de vremea acumulării primitive a capitalului.

Pentru a se evita acest deznodințament care ne poate fi fatal, sunt adept al unei reforme eficiente și cu costuri economice și sociale minime - considerăm că prevederea din Programul de guvernare "de adâneare a liberalizării prețurilor" s.a. (p.45) ar trebui bine gândit sau mai exact mai bine aplicată.

Majorarea și liberalizarea prețurilor erodează nu doar veniturile populației, problemă încă controversată, dar pot avea efecte nefavorabile și asupra restrucțării; ramuri industriale de bază care n-au mai cunoscut investiții pentru retehnologizări și modernizări de circa 18 ani pot acum să fie falimentate, mai ales dacă, concomitent, li se retrag și subvențiile, așa cum se prevede în același program de guvernare.

Sigur, dacă acest lucru se petrece în cadrul sectorului industrial concurențial este una, dar dacă impactul se produce în sectorul neconcurențial, care în multe țări este sector public, de importanță strategică, este cu totul altă. Ar fi dezastrozus să constatăm că în timp ce în alte țări se promovează cu consecvență o politică de independență energetică și alte asemenea politici, iar noi români dezafectăm aceste sectoare prin faliment pentru argumentul invocat în Programul de guvernare că economia mondială îndeplinește să se globalizeze (!). Nevoia de globalizare au declarat-o unele țări după ce s-au pregătit pentru așa ceva. Ar fi absurd să te opui unor tendințe obiective, însă credem că trebuie să ne pregătim așa cum se cuvine pentru a le întări pe care le așteptă, de pe multă vreme, poporul român. În acest sens există suficiente motive pentru reflecții. Felul în care pot dispărea industrii întregi, viabile, dacă nu se adoptă soluții necesare, poate constitui unul dintre aceste motive.

Dacă ne referim la agricultură, lăzările par și mai clare și la fel de grave. Recentă majorare a prețurilor la carburanți îlichkeită arată clar că mulți țărani nu vor mai putea spera să apeleze la tradiționala mecanică pentru efectuarea de lucrări agricole. Ei vor coborî pe treaptă tehnologică a muncii fizice și a trăieșimii animale, dacă dispun și de așa ceva, ca și acum mai bine de o jumătate de secol. Or,

în schimb, în discuțiile purtate cu sindicatele, Guvernul a amânat concretizarea deciziei pentru prima jumătate a lunii februarie a.c. În această situație, chiar dacă unele compensări-indexări se vor acorda retroactiv, începând cu luna ianuarie a.c., ele vor fi din start erodate prin efectul inflației galopante. În cazul pensionarilor situația este și mai dramatică, întrucât o decizie luată la mijlocul lunii februarie a.c., privind plată indexării nu se va putea pune în aplicare decât în luna aprilie, datorită dificultăților legate de recalcularea celor peste 5,5 milioane taloane de pensii.

Prin urmare, se face oamenii necăjiți până atunci? Răspunsul este legat de foarte

O altă problemă. Dintre toate veniturile incluse în preț, numai salariile, adică numai parte a muncii este supusă unui control riguros, unei moderări; celelalte forme de venituri (profit, dobândă, rentă s.a.) sunt în afara crieșelor mecanisme de frânare și control. La Conferința Națională a Sindicatelor din industria lenjului, din septembrie 1996, se arăta, de pildă, că salariaj mediu era la jumătatea salariului mediu pe economie, salariul minim și normele de protecție a muncii nu se respectă, în timp ce profitul firmelor se realizează în proporție de 3-4-500%. Si fenomenul nu este izolat. Așa s-a ajuns astăzi la discrepanță uriașă dintre prețul muncii și prețul capitalului!

Formarea capitalului intern este o nevoie impoziță (capitalul străin vine mai greu), însă nu credem că el trebuie lăsat să se formeze liber, disperționar, în afară legii. Salariul este controlat și înjumătățit, capitalul uman este erodat atât profesional, cât și biologic. O astfel de erodare nu-i servește în viitor nici măcar capitalului. Nu se înțelege de ce unii își să aducă în actualitate felul în care Marx a zugrăvit venirea pe lume a capitalului "mânjat de sănge din cap până în picioare"? Ne trebuie deci o politică de venituri cuprinzătoare, atât pentru salarii, cât și pentru profit, politică de venituri de care s-au servit și se mai servesc și astăzi unele țări, mai ales în perioade de criză (război etc), dar care nouă ne-a lipsit și în guvernarea precedență și, din păcate, și din Programul actualului guvern. Este evident că în Occident sindicatul își impune o asemenea politică, însă la noi, parecă nu s-a audiat de așa ceva!

Și pentru că profitul este foarte important pentru a putea asigura dezvoltarea economică, adică pentru producția bunăstății, ar trebui ca profitul să-ă divizeze în două categorii: profitul destinat investițiilor pe care să-l protejeam, și profitul rezervat consumului personal, față de care, în perioade de crize profunde se adoptă o politică mai restrictivă. Pornind de la experiența unor țări, în perioade de mari crize (război, tranzitie etc), aceste venituri de consum s-ar putea apropia întrucâtva atâtă timp că criza persistă.

N-ar fi aceasta o posibilitate de coeziune și solidaritate între capital și muncă chiar demersul indispensabil pentru un atât de important *pact social*? O politică judicioasă de venituri n-ar fi o modalitate de a înțelege cetățenii și guvernul eu față la reformă și la producție? Dacă vrea să facă reformă și să lanseze producția, guvernul nu poate să-i aloce aproape întregul timp doar pentru indexare-compensare, adică pentru distribuția resurselor; fără îndoială, guvernul are nevoie de o distribuție bună, funcțională care să-i permită să se ocupe - așa cum se cere, în principal de reformă și de producție. Doar fostul guvern a procedat altfel și a sfârșit-o lamentabil!

De aceea, s-ar impune o atenție mai mare prețurilor și altor măsuri de reformă pentru că prin acestea se fură veniturile și muncă unor oameni onești. Fără o astfel de grija, lăudabilă luptă declarată împotriva corupției, nu va putea stări cu nimic diminuarea relativă a părții care se cuvine muncii pentru simplu motiv că aici avem de-a face cu un alt fenomen care nu se mai cheamă corupție.

Fără a epuiza problematica intimă a prețurilor și a altor prevederi din Programul de măsuri al actualului guvern, am dorit să invităm la reflecții mai adânci și urgente întrucât, așa cum ne avertizează și Anghel N.Rugină în *Principia Oeconomica* (p.419) problema care ni se pune astăzi este "cum să facem ca schimbarea să devină prietenul nostru și nu dușmanul nostru". Și referindu-se la nevoia de a învăța din ceea ce se întâmplă azi în Occident, același mare economist român cere oamenilor politici, în primul rând, "să privească cu mai mult spirit critic construcțiv la recomandările făcute de expertii străini"; în al doilea rând, "să-și plece urechea mai aproape de suferințele și dorințele poporului român"; și, în al treilea rând, "să înțere și înnoade firul rupt eu pleiadă de economisti români de dinainte de 1944.., căci toți au dorit ca „Prin noi înșine” să se realizeze o economie națională puternică, sănătoasă și înfloritoare.

Dr. Iosif BATTI

SĂRĀCIA

la frâncarea relansării producției naționale și reducerea veniturilor bugetului de stat, în lipsa unor măsuri adecvate de protecție socială.

În plus, devalorizarea, într-o măsură atât de însemnată, a monedei naționale, va conduce la o nouă majorare a benzinei, combustibililor, energiei electrice cu 35-75% în viitorul apropiat, cu reactiile corespunzătoare, în lanț, asupra celorlalte prețuri și asupra nivelului de trai.

Ce face guvernul în această situație? Aplică tactica amânării, care este cea mai contraproductivă. Ea se manifestă din plin atât în domeniul economic, cât și al protecției sociale.

Fără îndoială, aplicarea măsurilor de protecție socială nu se poate face și așa cum se face în momentul actual. Cu toate acestea, trebuie să se ia măsuri de protecție socială, precum și la stabilirea unor măsuri de protecție socială prin:

- utilizarea unor date și indicatori căt mai apropiati de realitate în privința evoluției inflației și a programei acestia pe întregul an 1997, inclusiv a unor alternative elaborate de sindicate;
- luarea în considerare a rezultatelor cercetărilor științifice privind minimul de trai (pragul de sărăcie) pentru diferențele tipuri de gospodării din mediul urban și rural și înfiind că: în ianuarie 1997, minimul de trai decent pentru o persoană adultă activă din mediul urban reprezintă aproape 400.00 lei, practic ceva mai mult decât salariul mediu net pe economie realizat în noiembrie 1996 (380.375 lei); cheltuielile minime alimentare pentru o persoană adultă activă din mediul urban reprezintă aproape 210.000 lei; cheltuielile minime minime pentru o familie compusă din 4 persoane din mediul urban (2 adulți și 2 copii) se ridică la cca 1.200.000 lei, iar creșterea și întreținerea unui copil la cca 230.000 lei;
- evitarea, pe cât posibil, a nivelării salariilor, pensiilor etc. prin folosirea unei compensații în sumă fixă;
- introducerea sistemului de indexare automată lunară a salariilor, pensiilor etc., în scopul menținerii puterii de cumpărare a veniturilor populăției;
- ridicarea salariului minim la 60% din salariul mediu net pe economie;
- punerea în aplicare a unui sistem eficient de control al prețurilor, inclusiv prin introducerea unui impozit progresiv până la 90%, pentru venituri nemeritate, speculative.

**COMUNICĂRI PREZENTATE
LA SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ
ORGANIZATĂ DE ACADEMIA „DIMITRIE GUSTI“
ȘI UNIVERSITATEA „SPIRU HARET“**

SIMILITUDINI ROMANO-HISPANICE

Prof.dr. Elena BĂLAN-OSIAC

Depărtarea în spațiu dintre extrema occidentală și cea orientală a vechiului Imperiu Roman nu credem că poate fi considerată impediment în a constata și comentă similitudinile etnopsihologice, de substanță spirituală exprimată în etnografie, în credințe, în datini, în obiceiuri, în limbă, în creație literară, în artă, în morală, în estetica modului de viață.

Perioada de formare a unui popor, fiind deosebit de importantă pentru cristalizarea fizionomiei lui morale, spirituale, trebuie privită în timp, din perspectiva evenimentelor istorice, sociale și culturale care au avut loc și care au contribuit la definirea trăsăturilor lui specifice.

În istoria multimilenară și zburciumată a Peninsulei Iberice și a Daciei, contactul cu trei mari civilizații și-a pus amprenta asupra acestor spații geografice aflate la o mare depărtare: civilizația celtică, civilizația greacă și cea romană.

Dar, pentru a reliefa ceea ce este comun, asemănător, similar, celor două spații geografice, vom compara unele fapte, unele credințe, datini, obiceiuri și legende etc., având grija să nu violentăm sau să denaturăm adevărul, doar de dragul comparației.

În plan universal, la popoare care n-au nimic în comun, unele credințe și datini au apărut încă din primele tipuri ale existenței omenirii, când oamenii, îngroziți de unele fenomene distrugătoare din natură, erau înclinați să creadă în prezența duhurilor reale, mai degrabă decât în cea a zeilor protectori.

Din teama de a nu tulbura liniștea acestor duhuri, ridicate de ei la rangul de zeitați, omul primitiv recurge la sacrificii umane pentru a potoli mânia acestora. Astfel s-a explica de ce la popoarele creștine chiar "mai vârtoș la spanioli și români (spune Al. Popescu-Telega în "Asemănări și analogii în folclorul român și cel iberic", Craiova, 1927, pag. 11) de ce sunt răspândite pe câmpuri, la răscruci de drumuri, aproape de fântâni, nenumărate cruci și troițe.

Credința s-a extins, considerându-se până nu de mult, că pentru a putea înălța o construcție (o biserică, un pod, un apeduct) se impune sacrificarea unei ființe. Legenda referitoare la îngroparea ființelor omenești, la temelia unor construcții există în mai toată lumea. Legenda Puntii din Artă-Grecia, legenda Podului din Toledo, a Podului Valentré oeste Lot la Cahors-Franța, legenda mănăstirii Argeș, la noi, a Palatului regal din Madrid.

Comune sunt și unele jocuri specifice copiilor spanioli și români ca de pildă "sodronul" la noi și calderón la spanioli, sau cu denumirea lor mai veche, "jireasca" (pătrat în macedo-română) și Rayuela ambele având la bază cuvântul linie (raya). La fel, jocul de-a piercilele, practicat de fete, cîrcea sau de-a pietrele la noi și "las chinas" la spanioli.

Nu jocul în sine este interesant, ci mai ales denumirea fazelor, a etapelor jocului, comune la spanioli, portughezi și macedo-români.

În ciuda distanței care separă cele două "arii laterale" ale vechii României, asemănările de formă și de conținut din producțiiile folclorice ale acestora

sunt evidente, și merită a fi subliniate. În colecția de poezii populare vecchi, din sec. X, adunate într-un *Romancero* de Augustin Durán, tomo X, și în *Poeziile populare cusele și comentate* de G. Dem. Teodorescu, apar două poezii cu formă și conținut foarte asemănător:

Amărata turtorea
O, sărmana, vai de ea
Când rămânea singură
Plângere, inima își strică.
Zboară tristă, prin pustie
Cu dor după a sa soție...

Fonte-frida, fonte-frida
Fonte-frida y con amor
Do todas las avecicas
van tomar consolación
Sino es la tortolica
Qu'está viuda y con dolor...

Ambele poezii au aceeași temă, și aproape aceeași prozodie, iar jalea și durerea le sunt comune.

Tot pe linia motivelor literare comune, de proveniență populară, se înscriu și unele basme cum ar fi "Sarea în bucate", "O sal e a augă", "Xuanón del cortezon", care coincid în privința amânunțelor.

Am putea remarcă predispoziția naturală, nativă, pentru artă, pentru poezie, pentru cântec, atât la români, cât și la spanioli. Dacă despre noi se spune că "românul e nascut poet" și spaniolii recunosc că sunt "un popor cu simțuri alese, cu suflet delicat ce cuprinde și înțelege toate nuanțele durerii și toate infiorările bucuriei". (L. Giner Aviava, "Folk-Lore de Proaza", Paris, 1872).

Până și credințele și superstițiile pot fi transmise din generație în generație, prin versuri:

Cuquítin de rey
rabiquín d'escoba
Cuántos años hay
d'aquí a mi boda ?

Și unii și alții "consultă" cucer (această pasare atât de des cântată), rapsodul popular adresându-i-se ca unui confrate, ca unui sfetnic, întrebându-l căți ani de viață mai are sau peste căți ani se va căsători.

Deochiul sau "mal de ojo" la spanioli ori "mau olhado" la portughezi este o credință des întâlnită și în zilele noastre, chiar dacă fraza "Să nu fie de ochi" se rostește mai mult ca un semn de admirare decât ca o "măsură preventivă" împotriva deochiului. "Diagnosticul" se precizează, și la noi și la spanioli, prin stingeră în apă a trei cărbuni aprinși, iar "tratamentul" prin descântece la noi, și conjuros poderosos la spanioli, acestea fiind însoțite de diverse gesturi învăluite în aburi și fumigăție.

De altfel, afumatul sau fumigăția era frecventă în Dacia preromană, Zamolxis fiind prezentat cu un Deus iros ce întrebuiță fumigăția cu cânepă. (Părvan, Getica, pag. 658).

Descântecele a rămas în literatura populară, mai ales la noi, ca o specie literară extrem de fecundă. Dincolo de funcionalitatea lor ezoterică și atmosfera de exorcism, descântecele conțin valori estetice cu totul remarcabile, sprințite

pe violentă lingvistică de o mare plasticitate și expresivitate.

Una din credințele cele mai stranii și mai impresionante, care s-a păstrat nealterată, traversând atâtea secole, este credința în *Iele* la români, în *Xanas* la spanioli și *Mouras encantadas* la portughezi. Asupra existenței și originii acestei credințe, personalități remarcabile din diverse colțuri ale lumii și-au spus cuvântul. (Cităm numai câteva din cercetătorii care s-au pronunțat asupra acestei probleme: Ramón Menéndez Pidal, Salomón Reinach, Dimitrie Cantemir, L. Giner Arivau, Francesco Pellati, L. Šâineanu, Mircea Eliade, Fr. X. D'Athaiade Oliveira, T. Pamfil, A. Gorovei, Al. Popescu-Telega etc.).

Conform legendei, se crede că grupuri de tinere fete, de o frumusețe extraordinară, care trăiesc în preajma apelor curgătoare și a fântânilor, umblă noaptea peste munți și câmpii și, fiind înzestrate cu puteri magice, pot vrăji pe cei pe care reușesc să-i ademenească. Fiind atât de frumoase, dar și atât de temute, oamenii din popor nu le rostesc numele lor cel adevarat.

Faptul că atât *Ielele* (la români), cât și *Xanele* (la spanioli din Asturias) își fac apariția în aceeași epocă a anului, și anume, la solstițiul de vară, este pus în legătură cu sărbătorirea Soarelui atât la celti, cât și la greci, deci, asemănarea s-ar datora aceleiași civilizații celtice.

Dar, credințele populare, indiferent de originea lor, se extind la mai toate aspectele vieții, constituindu-se într-un sistem de valori etice și existențiale, în niște puternice legi nescrise ale pământului ce mențin unitatea de spirit a colectivității etnice, exprimându-i vizuirea ei proprie despre lume, definindu-i, astfel, portretul moral, de gândire și simțiri.

Credințele populare sunt foarte strâns legate de elementele macrocosmosului: Soarele, Luna, stelele, curcubeul, apa - elemente ce se află în centrul atenției oamenilor. Numărul acestor superstiții este impresionant și sunt, cel mai adesea, exprimate în proverbe, zicători, strigători, bocete, întrând apoi ca metafore și simboluri în substanța poeziei culte.

Venerația apelor curgătoare era specifică populațiilor celtice, indiferent de zonele pe care le-a locuit. Ei își bozeau copiii în "apa sfântă" a izvoarelor și ploaia era chemată, vârsând apă pe o fată goală" (susține Salomón Reinach, Op. cit.). Obiceiul se găsește și la români și la spanioli, amânunțul descris de Guichot y Sierra în "Supersticiones populares andaluzas".

Bocul este una din datinile care s-au păstrat (dintre toate popoarele române) la români, la spanioli, și la portughezi. Ca și descântece, bocul, ca specie literară, este foarte productiv, căci bocuile române și "las lloronas" iberice, îl adaptăză și îl îmbogățesc creator, improvizând în funcție de circumstanțe.

Sufletul latin, caracterizat prin marcea lui forță de impresionabilitate, știe să îmbine aspectele materiale ale vieții cu cele spirituale, munca cu dansul, cu cântecul, cu gluma, cu satira prilejuite de un obicei comun spaniolilor - "la deshoja", românilor - claca și portughezilor - "a ceifa".

Firi deschise și comunicative, români și spanioli, ori de câte ori cumpără sau vând ceva la târg, beau *adâlmășul* (aldămașul) adică "mojan el asunto" sau "echan la robla", obicei vechi de proveniență latină, păstrat nealterat.

Bătutul alviței la români și la piñata la spanioli; *vasalea* la noi și *el candilejo* la spanioli; colindatul la noi și *cantar villancicos* la ei; împodobirea porților și a fântânilor cu frunze de stejar (arborele venerat al celților) de Sf. Gheorghe la români și de Sf. Ioan la asturieni; busuiocul, plantă sfântă la celți, continuă să aibă puteri magice atât asupra fetelor din Dacia, cât și a celor din Peninsula Iberică, pentru că numai "cu ajutorul busuocului" ele îl pot visa pe cel urât.

Iată numai câteva datini comune celor două laturi extreme ale vechiului Imperiu Roman.

Aspectele expuse aici pe scurt, și multe altele nemenționate, ne îndreptătesc să bănuim în aceste coincidențe de obiceiuri și datini unele asemănări în procesul de formare, de definitivare și de păstrare al civilizațiilor celor două extreme ale României.

Totodată, temerile în fața unor fenomene ale naturii devenite datini, datinile devenite tradiții și acestea din urmă devenite legi nescrise, dar respectate cu sfîrșenie, ca orice datină păstrată din străbuni, au contribuit la menținerea grupurilor etnice istorice constituite, la salvarea unor nații amenințate cu pielea. Această tendință de păstrare a unei fizionomii etnice, lingvistice etc. pe distanțe mari de timp există mai ales la grupurile de populații izolate, în mediul total diferite de structura lor etno-psihologică.

Atât în Dacia, cât și în Peninsula Iberică s-au suprapus civilizațiilor primitive, alte civilizații care le-au influențat gusturile, lăsându-și totodată amprenta asupra acestora. În ciuda tuturor aluiunilor, a influențelor, cele două extreme ale României au păstrat suficiente trăsături comune, care să ne permită să stabilim, dacă nu puncte sigure de contact, cel puțin, unele asemănări, unele similitudini, în modul de a simți și de a-și reflecta ideile și sentimentele, de fapt, elemente comune de Weltanschauung.

VALORIZAREA PATRIMONIULUI LITERAR DACOROMAN

Conf.dr. Mihail DIACONEȘCU

În studiul *Literatura epigrafică dacoromană* publicat în volumul *Istorie și valori* (1994) am arătat ce importanță are pentru evoluția artei cuvântului în cultura noastră cele 15 compunerile lirice versificate în limba latină (unele din ele sunt în hexametri) care au fost descoperite până acum pe teritoriul României. În studiul *Actul martiric - o formă literară reprezentativă a culturii noastre în epoca dacoromană* am arătat, de asemenea, caracterul complex al acestui tip de creație care se realizează, în egală măsură, ca epistolă, biografie exemplară, catecheză, portret, panegiric, apologie și doxologie. Actul martiric este o specie literară distinctă, și totodată, un cumul de alte specii assimilate și metamorfozate într-o scriere de tip nou. Am arătat și importanța excețională a studierii actelor martirice dacoromane pentru evoluția literaturii noastre.

Cele mai importante creații literare ale culturii noastre în epoca dacoromană au fost realizate însă datorită scriitorilor teologi din secolele IV-VI, ale căror opere au străbătut secolele și întregul continent european până în zilele noastre.

Există două mari școli literare în epoca dacoromană. Școala literară de la Tomis a fost ilustrată de geograful păgân Aethicus Histicus (a doua jumătate a secolului al IV-lea) și de scriitori teologi ortodocși ca Sfântul Bretonian Episcopul Tomisului, Sfântul Ioan Cassian, episcopul Ioan al Tomisului, episcopul Teotim al II-lea al Tomisului, Sfântul Dionisie Smeritul și Areopagitul, Ioan Maxentius, Leontius Byzantinus și Valentinean de Tomis.

Școala literară de la Dunărea de Jos este ilustrată de scriitori ortodocși precum episcopul Laurentius Mellifluus de Novae, Sfântul Niceta de Remesiana și Sfântul Martinus de Bracara, dar și de autori eterodoxi, precum Auxentius de Durostorum, Palladius de Rataria și Maximin.

Locul aparte, exceptiunile de importanță, al operelor literare pe care le moștenim de la scriitorii dacoromani sunt numeroase. Scrierile Sfântului Martinus de Bracara au rodit puternic în operele unor autori atât de diferiți ca Venantius Fortunatus, Gregorius Turonensis (Grégoire de Tours) sau Mabillonius (Jean Mabillon). Opera lui Leontius Byzantinus, cel mai mare teolog al timpului său, a străbătut secolele și continuă să influențeze puternic și azi scrierile unor autori atât de diferiți precum Karl Barth, Hans Urs von Balthasar sau Dumitru Stăniloae, pentru că este o creație de înaltă înținută intelectuală, o capodoperă teologică și literară.

Datorită scriitorilor teologi dacoromani și operelor lor s-a realizat prima epocă a expansiunii noastre culturale și spirituale în lume și în

istorie (singurul tip de expansiune pe care români l-au practicat).

Apare astfel clar faptul că operele scriitorilor teologi dacoromani, parte importantă a patrimoniului cultural și spiritual românesc, sunt totodată o componentă determinantă a patrimoniului european și universal creștin. Spiritul ecumenic al operelor pe care ei ni le-au lăsat a contribuit, și contribuie și azi, în variate moduri, la receptarea lor activă, în mediile creștine din întreaga lume.

Faptul că operele scriitorilor teologi dacoromani sunt o parte importantă a patrimoniului nostru cultural și spiritual poate fi înțeles, de asemenea, dacă ne situăm într-o perspectivă lingvistică.

În scrierile unora din autorii dacoromani apar numeroase forme fonetice, lexicale și gramaticale ce demonstrează modul specific în care unele aspecte ale latinei populare au evoluat, devenind treptat o nouă realitate - limba română.

Valorificarea patrimoniului literar dacoroman (strâromân) în cultura română de azi este, din păcate, total inadecvată. Lipsesc încă edițiile științifice ale operelor marilor scriitori dacoromani. Lipsesc studiile dedicate diverselor etape din istoria receptării lor în culturile europene. Lipsesc instrumentele de lucru (dicționare și istorii literare) dedicate epocii literare dacoromane. Lipsesc evaluările de tip comparativ ale operelor literare dacoromane.

Referirile, interpretările și analizele critice dedicate marilor scriitori dacoromani sunt relativ vechi în cultura română. Ele încep cu Dimitrie Cantemir, care în *Historia Moldo-Vlahica*, cap. 181 îl amintește pe Vitalianus de la Zaldapa, marele conducător al revoltei dacoromani ortodocși de la Dunărea de Jos contra împăratului monofizit Flavius Anastasius. Răscoala lui Vitalianus de la Zaldapa a fost sprijinită integral și activ de "calugarii scipi" și îndeosebi de operele unor scriitori dacoromani ca Ioan Maxentius, Sfântul Dionisie Smeritul și Areopagitul și Leontius Byzantinus. Despre Niceta de Remesiana au scris G. Şincai, Petru Maior, Filaret Scriban, Vasile Scriban, Stefan Meteş, Ioan Lupaş, D.M. Pippidi, dr. Alois Ludovic Tăutu, Stefan C. Alexe, Ioan G. Coman, Nestor Vornicescu, Octavian Lazar Cosma, Mihail Diaconescu și mulți alții.

Amplele contribuții realizate de prof.dr. Ioan G. Coman în *Scriitori bisericești din epoca strâromână* (1979) și dr. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei, în *Primele scrieri patristice în literatura noastră. Sec. IV-XVI* (1984) au dat un nou impuls studiilor dedicate moștenirii literare dacoromane. Recent, în volumul I din *O istorie a literaturii române* (Editura Portofranco, Galați, 1984), Ion Rotaru a dedicat autorilor dacoromani un necesar capitol intitulat *Ipoteze privind cultura și literatura strâromână* (pag. 29-55). Totuși, o lucrare de sinteză dedicată tuturor scriitorilor dacoromani și îndeosebi receptării operelor lor în timp și în lume lipsește încă în cultura română.

Nu lipsesc nici unele ediții realizate în conformitate cu cele mai severe criterii științifice. Sfântul Ioan Cassian i-a fost dedicată o ediție de *Scrieri alese*, apărută în 1990 la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române. Ea însumează 908 pagini. Prof. Vasile Cojocaru și prof. David Popescu au tradus pentru această ediție *De institutis coenobiorum, Conlationes și De incarnatione Domini. Contra Nestorium*. Din păcate, ediția aceasta nu pune în paralel texte originale latine și traducerea lor în limba română.

Exemplară este însă ediția: Sfântul Martinus de Bracara, *Opere morale*. Traducere din limba latină, *Studiu introductiv și note*, realizată de lector univ. Gh. I. Serban, Editura Alter Ego Cristian, Galați, 1995. În această ediție texte originale în limba latină sunt însoțite de traducerea lor în română și de numeroase și erudite note explicative. Este însă o întreprindere singulară, realizată de Gh. I. Serban pe cont propriu, fără implicarea unei instituții de cultură sau de învățământ.

Fără ediții științifice ale operelor

lăsate de marii scriitori dacoromani, comentariile istorico-literare, studiile stilistice sau comparatiste, studiile de sinteză nu pot fi decât sumare, schematică.

Edițiile mai vechi, disparate, unele din ele - învecinate, realizate în alte culturi, ale acestor opere sunt astăzi greu accesibile sau chiar inaccesibile.

Lipsa edițiilor explică faptul că imaginea actuală a literaturii dacoromane, a rolului ei decisiv în constituirea spiritualității române și europene, este departe de a fi adevarată.

În prezent scriitorii teologi dacoromani și operele lor de valoare universală lipsesc din programele analitice ale liceelor și chiar ale unor facultăți de filologie din România.

Lipsesc de asemenea programele editoriale destinate să amplifice interesul publicului din România pentru una din cele mai fascinante și mai abundente etape din istoria literaturii și culturii noastre.

Un asemenea program nu poate fi decât rezultatul unor eforturi multidisciplinare și instituționalizate, desfășurate pe etape, eventual în echipă.

Filogii, teologii, medievisti, istoricii literari, autori planurilor de învățământ și ai programelor analitice, editorii sunt datori față de patrimoniul literar dacoroman.

În spiritul celor afirmate mai sus

doresc să fac și o propunere. Apreciez că Fundația "România de Mâine" și Universitatea "Spiru Haret" au posibilitatea de a proteja și promova activitatea unui necesar *Centru Național de Studii Literare Strâromâne*.

Personal visez de multă vreme la existența unui astfel de centru. El poate fi realizat prin cooptarea de membri - cercetători pasionați de operele literare dacoromane; prin organizarea de sesiuni științifice naționale și internaționale; prin publicarea de noi studii; și, mai presus de toate, de noi ediții ale autorilor dacoromani.

Consider că Fundația "România de Mâine" și Universitatea "Spiru Haret" au autoritatea științifică, forță organizatorică și puterea economică de a organiza astfel de manifestări dar, mai ales, de a publica în volume rezultatele reuniiilor și inițiatiilor științifice editoriale înfăptuite în cadrul acestui necesar *Centru Național de Studii Literare Strâromâne*.

Sunt încredințat că existența acestui centru poate avea un rol excepțional în efortul de înțelegere mai profundă și mai nuanțată a istoriei, culturii și literaturii noastre într-o etapă decisivă a evoluției sale, iar prin aceasta la întărirea conștiinței de sine a poporului român dormic de a se cunoaște pe sine sub aspectele cele mai alese ale specificului său etnic și spiritual. ■

și toleranța pe care o astfel de capacitate le presupune și le cultivă.

Poate cea mai înaltă expresie a spiritului de înțelegere și toleranță reciprocă se manifestă în domeniul confesional. Într-adevăr, potrivit statisticilor oficiale, în 1990 la 123 milioane de locuitori, existau 113 milioane credincioși apartinând religiei shinto, 94 milioane de adepti ai budhismului, 1,5 milioane creștini și 11,4 milioane care și declarau aderența la alte religii. Astfel, numărul credincioșilor în Japonia este aproape dublu față de cel al locuitorilor! Paradoxul este doar aparent însă, întrucât, marea majoritate a japonezilor aparțin atât shintoismului, cât și budhismului, frecventând și rugându-se în lăcașuri de cult apartinând ambelor religii, oficiind de obicei slujbe religioase în rit shinto la naștere și în rit budhist la moarte. Piatra de temelie a acestei înțelegeri și toleranță a fost pusă încă de la începuturile pătrunderii budhismului când, după o perioadă de tensiuni, un om de geniu, printul Shotaku a chemat la sfârșitul veacului al VI-lea d.c. - la reconcilierea și convețuirea shinto, budhismului și confucianismului într-o formulă devenită celebră: "Fie ca Shinto să reprezinte Trunchiul pe care Budhismul își răspândește ramurile, împodobite cu eticheta confucianismului spre a obține împreună înflorirea în lumea reală" (Taichi Sakaizo, *What is Japan?* - Kadansha International, 1993, p. 113).

Iată terenul pe care, în timpuri, japonezii învață să elimine orice exclusivism confesional, să-și respecte reciproc opțiunile religioase, atât de importante în întreaga spiritualitate niponă. Ar putea cineva, în mod serios și responsabil, să nege mesajul de înțelegere și acomodare mutuală în domeniul confesional transmis de japonezii lumii, în condițiile exacerbării intoleranței și tensiunilor religioase, ale afirmării fundamentalismului islamic și, de fapt, nu numai islamic?

Mai departe. Japonezii au un cult pentru tot ceea ce este bun (ca substantiv nu ca adjecтив) - natură sau produs uman, moștenire sau creație, devenit la rândul său moștenire. A păstra și proteja acest bun este o datorie; a-l risipa este un păcat; repet, risipa nu este considerată o lipsă, o deficiență de comportament, ci un păcat, care expune la oprobriul public. De pe o astfel de premisă, societatea japoneză arată o sensibilitate ascuțită față de orice evoluție care afectează mediul ambient, în zona în care Japonia este situată și pe plan mondial, este receptivă la orice preocupare internațională privind protecția acestui mediu, oferind, la rândul său, modele de comportament care pot inspira și soluții la problemele care confruntă umanitatea în domeniul ecologic.

Mai departe. Cu trei ani în urmă, în prestigioasa revistă americană "Foreign Affairs" (summer 1993, 72/nr.3) Samuel P. Huntington publica un studiu: *The Clash of Civilizations*, care a stârnit și continuă să stârnească destule controverse. "Este ipoteza mea - citez din Huntington - că sursa fundamentală în această lume nouă (cea de după încreșterea războiului rece, - C.V.) nu va fi în principal ideologic sau economică. Marile diviziuni ale umanității și sursa dominantă de conflict vor fi culturale. Statele-națiuni vor rămâne cei mai puternici actori în afacerile lumii, dar conflictele principale în politice globale vor avea loc între națiuni și grupuri apartinând diferitelor civilizații. Cioanirea între civilizații va domina politicele globale. Linile de ruptură între civilizații vor fi linile de bătălie ale viitorului" (p.22).

Pe de altă parte și ca un răspuns implicit la tezele lui Huntington, în mai 1995 la Sinaia, la cel de-al doilea dialog Europa-Japonia, un raport colectiv al participanților japonezi postula necesitatea unei simbioze între civilizații, care să se bazeze pe înțelegere și respect mutual între diferite tipuri de civilizații.

"Nu întreaga lume, se spune în raportul citat, se conformează standardelor civilizației occidentale; la sfârșitul acestui secol popoarele trebuie în mod clar să recunoască prezența a diferite civilizații, cu moșteniri valoroase și stiluri de viață înfloritoare, înainte de a condamna în mod grăbit orice este diferit de standardele societății occidentale drept abnormal, incoherent, barbar, exceptie și distorsiune"...

"Drumul către

OPINIA NAȚIONALĂ

înțelegerea mutuală între civilizații, continuau autorii japonezi, implică, în primul rând, recunoașterea reciprocă a diferențelor vizibile sau mai puțin vizibile; în al doilea rând, o recunoaștere a existenței unei universalități mai adânci în societatea umană, care se află la rădăcina acestor diferențe; și, în al treilea rând, formularea unor reguli și norme moderate și universale în cadrul ordinii sociale de dragul stabilității și interdependenței multipolare".

Desigur, este dificil, dar nu imposibil de măsurat impactul celor două viziuni despre relațiile dintre civilizații asupra gândirii contemporane. Este lipsită de ceea ce tezele lui Huntington au creat un anumit curent de gândire, ele venind pe fundalul punctelor de vedere privind recunoașterea deschisă sau tacită, a priorității civilizației de tip occidental și furnizând noi argumente unor idei, în esență revizioniste, în Europa. Din păcate, gândirea contemporană românească a preluat doar necritic punctele de vedere ale lui Huntington, (deși ele au ajuns chiar și într-un moment al recentă campaniei electorale).

Poate încă mai mare este neajunsul că tezele japoneze, citate mai sus, au fost, practic, ignorate în dezbatările de idei de la noi, deși ele au fost enunțate în România. Mai ales că aceste teze sau altele asemănătoare, din informațiile mele, au eșuat în alte părți ale lumii. Enunțarea și traiectoria unor astfel de teze constituie, cred, un bun exemplu de întrepătrundere, de simbioză între național și universal în spiritualitatea japoneză, prin cooptarea și reacția - o reacție specifică, dar de esență generalumană - la anumiți stimuli, adică la o anumită problematică, de natură și proprietăți mondale.

Si exemplele ar putea continua. Mă opresc însă aici. Aș semnala în încheiere unii factori care amplifică punctele de întâlnire între cultura japoneză și fenomenul cultural contemporan în ansamblu.

Știința, tehnologia nu cunosc bariere, cu atât mai puțin în condițiile revoluției în informatică și telecomunicații. În epoca modernă, Japonia a făcut un uriaș efort spre a se informa asupra a tot ceea ce e avansat în Occident, și cu deosebire în SUA. A preluat, a asimilat, a imitat tot ceea ce i-a părut adecvat și util pentru propriile țăruri și a constituit de-a lungul mai multor decenii un adevărat miracol, devenind a doua putere a lumii. Desigur, o astfel de acumulare de informații, de factori de progres tehnologic, de forme de viață și modalități de producție etc. născute pe alte soluri, a pus și pune societății japoneze numeroase și mari probleme de adaptare. Ele se înscriu pe axa tradiție-modernitate, care strâbate totalitatea formelor de viețuire și realizare ale societății japoneze. Si, totuși, în esență, această societate face față cu succes unei astfel de avalanșe de nouățiți, rămânând ca însăși și fiind mereu alta, evoluând în propria matcă.

Si, la rândul ei, societatea japoneză, cultura și spiritualitatea care-i sunt și rămân proprii câștigă teren în conștiință și chiar modul de viață al altor popoare. Stilul managerial japonez - un fel de expresie concentrată a miracolului japonez în economie - este obiectul de studiu sistematic în cele mai mari universități ale lumii. Cele mai prestigioase reviste de specialitate din SUA, Marea Britanie, Franța, Germania etc. publică sistematic studii dedicate managementului japonez. Astfel de aspecte cum sunt: căutarea consensului în actul de conducere, găsirea linii de suflare, în conjuncție cu rafinarea gustului estetic prin ceremonia ceaiului și aranjamentele florale, descoperirea lirismului japonez în forma poeziei haiku etc. etc. încreză către de a mai fi prezențe insolite și exotice și pătrund în conștiința lumii. In felul acesta, relația național-universal în cazul spiritualității japoneze reliefază o îmbogățire reciprocă a culturilor și, prin ele, a popoarelor, a oamenilor, într-o lume ale cărei dimensiuni se reduc rapid, și ale cărei dileme cresc exponential, ca număr și gravitate, dileme care nu pot fi depășite decât împreună, ceea ce presupune înțelegere pentru diversitate și respect pentru cei care sunt altfel și altceva decât noi.

INFORMATIA PUBLICĂ ȘI INFORMAREA CA PROGRAM

(Continuare din pag. 1)

Ceea ce pun în lumină autorii "Raportului", aducând unele exemple cunoscute din presa internațională, anumite moduri de abordare - temă sociologică prezentă, de altfel, și în cercetarea românească actuală² - duc la constatarea că, în genere, informația este tratată, uneori, pur și simplu ca marfă, deținătorii bazei materiale a mass-media lansând pe piață de consum informațional nouă selectate după gustul publicului și principiul profitabilității. După cum scriu autori, "titlurile din ziare (este vorba de presa internațională, în genere, - A.B.) induc și ele spaima atunci când apar astfel: "Război măine" fiind mai bine vândute decât cele care tritează: "Pacea măine". O parte a publicului dorește imagini de război, moarte, subdezvoltare și copii murind de foame. Nevoia de senzații tari este dominantă".³

Subliniind că nu și propun să studieze și să prezinte motivațiile adânci ale publicului - obiectiv specific cercetării sociologice de oriunde - autori Raportului

formulează unele concluzii cu caracter generalizant potrivit căror "trebuie să reținem, totuși, faptul că mediile sunt concerne de afaceri și au datoria să răspundă cererilor provenite atât din mediul public, cât și din cel privat; ele lucrează pe principiul profitabilității și pe investiții", vânzând "un produs special: informație, o abundantă și variată - dar perisabilă - comoditate într-un context de competiție dură" (subl.- A.B.). În acest context, Raportul Clubului de la Roma întrebă retoric: "În consecință, pot ziariști să spună că au libertatea să scrie ceea ce vor?" (p.177).

Punând în centrul analizei lor problemele subdezvoltării la nivel global, autori se referă la mijloacele de informare în general, inclusiv din țările dezvoltate. În această ordine de idei, Alexander King și Bertrand Schneider scriu că, "depinzând de guverne și de vremuri, subdezvoltarea este cîteodată un subiect... trecut cu vederea sau ascuns în țările care tind să fie dezvoltate; în alte cazuri, ea este, dimpotrivă, o realitate ce trebuie subliniată în vederea

susținerii cererilor de ajutor finanțier sau umanitar. Deteriorarea mediului, explozia demografică, conflictele locale, foamea, malnutriția și sărăcia, interdependența națiunilor pot fi tratate din unghiuri complet diferite" (p.177-178).

Mesajul "Raportului", în general al altor analize de acest gen, care se referă la tematica și modul de abordare a informației ca marfă, este unul că se poate de simplu: dacă mass-media a ajuns - și există suficiente argumente de a demonstra acest adevăr - unul dintre principalii factori în formarea opiniei publice și a găndirii indivizilor, atunci o asemenea problemă trebuie dezbatută cu toți cei implicați în acest proces, pentru a găsi soluții de echilibru între informație ca marfă și informarea opiniei publice ca program. Iar aceasta și cu scopul de a "spune" lumii adevărurile sale grave spre a trezi reacția acesteia, ca opinie publică în primul rînd, stimulând astfel conștiința dificultăților de depășit ca și căutarea de soluții realiste.

1) Alvin Toffler, *Powershift. Puterea în mișcare*, Antet, București, 1995

2) A se vedea cercetarea prof.univ.dr Petru Pânzaru *Mass-media în tranziție*, Fundația Rompres, 1996, elaborată în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române.

3) Alexander King, Bertrand Schneider, *Prima revoluție globală*, Editura Tehnică, București, 1993, p.177. În continuare, trimiterile la această lucrare vor fi menționate în text.

Stilistica limbii și stilistica artei literare

(Continuare din pag. 1)

baza analizei stilistice a operei literare trebuie să stea un punct de vedere riguros estetic.

O părere similară fusese însă formulată mult mai înainte, în 1935, de Roman Jakobson, într-o conferință ținută la Universitatea din Brno. "Definirea funcției poetice ca dominantă a operei poetice - spunea el cu acest prilej - permite să definim ierarhia diverselor funcții lingvistice în interiorul operei poetice". (Vedi: Roman Jakobson, *Huit questions de poétique*, Paris, 1977, pag.81).

Fiind expus într-o conferință ținută în cehă, punctul acesta de vedere pare curios, teoria lui Spitzer seamănă foarte mult cu ultima din cele trei propuse de Bally. Din premişa lui Leo Spitzer a rezultat așa-numita **Noua Stilistică**, al cărei principiu fundamental constă din a se axa pe textul literar artistic al autorilor, de vreme ce limba le oglindește personalitatea și nu poate fi separată de structurile estetice cuprinse în operele lor literare. În centrul analizei nu mai stă acum limba ca atare, cum voia Bally, ci relația dintre exprimarea estetică și creatorul operei. Teoria lui Leo Spitzer privește de fapt critica literară, de vreme ce, după el, la

Astfel concepută, stilistica devine de fapt parte a criticii literare. Chiar dacă la prima vedere pare curios, teoria lui Spitzer seamănă foarte mult cu ultima din cele trei propuse de Bally. Din premişa lui Leo Spitzer a rezultat așa-numita **Noua Stilistică**, al cărei principiu fundamental constă din a se axa pe textul literar artistic al autorilor, de vreme ce limba le oglindește personalitatea și nu poate fi separată de structurile estetice cuprinse în operele lor literare. În centrul analizei nu mai stă acum limba ca atare, cum voia Bally, ci relația dintre exprimarea estetică și creatorul operei. Teoria lui Leo Spitzer privește de fapt critica literară, de vreme ce, după el, la

prima definiție devenise prea strânsă. A treia etapă: managerul este persoana care răspunde de modul în care este aplicată știința.

Aici știința este - cum s-a mai spus - resursa esențială; pământul, forța de muncă și capitalul sunt importante ca factori restrictivi, fără de care managementul nu poate avea efect. Dacă se dispune de un management adecvat, adică de aplicarea eficientă a științei în domeniul științei, se pot obține și celelalte resurse. Faptul că știința a devenit resursă principală, mai curând decât una dintre resurse, face ca societatea umană să fie post-capitalistă. Până acum nu s-a vorbit de "oameni care dețin știință", ci de "oameni informați", persoane cu cunoștințe generale, destul de bine instruiți să vorbească și să scrie despre teme diverse și să înțeleagă multe lucruri. Ei nu știau destul ca să facă un singur lucru: să efectueze activități manageriale. (Va urma)

MANAGEMENTUL, ȘTIINȚA ȘI TEHNOLOGIA

Prof.dr. Emil MIHULEAC

Este de datoria oamenilor de știință ca puterea științei și tehnologia să fie temperate cu multă înțelepciune; societatea umană trebuie să se îmbogățească, nu să fie distrusă. Cine ar putea aduce temperarea? Un management potrivit, pentru că nu există nici un fel de judecăță fără respectarea principiilor managementului. Numai așa se pot rezolva problemele economice și sociale ale lumii. Paradoxal, gădirea teoretică n-a reușit să înțeleagă pe deplin diferența dintre cele două domenii și nici complexitatea interacțiunii ambelor cu societatea, cum se prezintă ele la acest sfârșit de secol și mileniu. Faptul că știința a devenit resursa principală, mai curând decât una din resurse, face ca societatea mondială să fie "post-capitalistă". Acest fapt schimbă fundamental structura societății. Până acum știința avea un caracter general; azi, știința trebuie să-și dovedească eficiență în acțiune. Ce se înțelege acum printr-o asemenea apreciere? Se referă la informații care se dovedesc eficiente în acțiune, folosite în scopul obținerii unor rezultate concrete.

Rezultatele se manifestă în afara persoanei, în cuprinsul economiei, a societății sau în progresul științei însăși. Ca să dea rezultate, o asemenea știință trebuie să fie specializată, ceea ce constituie o schimbare extrem de importantă în cuprinsul istoriei intelectuale. În acest nou înțeles, știința devine instrumentul principal pentru a obține rezultate sociale și economice. Si acum esențialul, afirmat de P.Drucker: folosirea științei pentru a determina felul în care științele deja existente pot fi utilizate cel mai bine

când se pronunță cuvântul "management", majoritatea oamenilor se duc cu gândul la economie, pentru că acolo a apărut pentru prima dată. Astăzi, **managementul este prezent pretutindeni**, mai ales în **sectoarele neeconomici**, unde rezultatele nu sunt supuse disciplinelor impuse de căstig și pierdere ca în economie. Taylor deține întărietatea cu privire la **managementul științific**, la aplicarea științei pentru prima oară în domeniul studierii și organizării muncii, priorității fiind muncitorul, nu patronul, ambiții trăind în deplină armonie; el confere rol principal nu proprietarului, ci celui

Lansarea cărții „REPERE PENTRU O FILOSOFIE A DREPTURILOR OMULUI“

Recent, la Institutul Român pentru Drepturile Omului, a avut loc un eveniment editorial: lansarea cărții *Repere pentru o filosofie a drepturilor omului*, prima cercetare în acest domeniu publicată în România, autori fiind Victor Dan Zlătescu și Irina Moroianu Zlătescu, profesori la Facultatea de Drept a Universității "Spiru Haret".

Lucrarea a fost prezentată de domnii Eugen Vasiliu, președintele Comisiei pentru Artă, Cultură și Mijloace de Informare în Masă a Senatului, prof.dr. Adrian Năstase, vicepreședintele Camerei Deputaților și Paul Caravia, cercetător la Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Mircea Ionescu Quintus, vicepreședinte al Senatului.

Printre invitați s-au aflat parlamentari, reprezentanți ai Curții Constituționale, Curții Supreme de Justiție, Consiliului Legislativ, Uniunii Juriștilor din România, miniștri, cercetători științifici, specialiști în domeniul drepturilor omului, juriști, reprezentanți ai cultelor din România, ai organizațiilor neguvernamentale cu preocupări în domeniul drepturilor omului, ziariști. (M.S.)

ROMÂNIA ȘI TRATATUL DE LA PARIS

50 DE ANI DE LA EVENIMENTUL ISTORIC DIN 10 FEBRUARIE 1947

POLITICĂ ȘI DIPLOMATIE

Valentin LIPATTI

Se împlinesc la 10 februarie cincizeci de ani de la încheierea Conferinței de pace de la Paris. O conferință care, ca toate conferințele de acest fel, a fost o conferință între puterile ieșite victorioase și cele învinse în cel de-al doilea război mondial. Alături de Italia, Bulgaria, Ungaria și Finlanda, România a fost tratată ca o fostă țară inamică și învinsă și nu i s-a acordat statutul de cobeligerantă, pe care-l solicitase și care trebuia să i se acorde, dată fiind contribuția militară însemnată pe care țara noastră a adus-o, după 23 august 1944, la grăbirea terminarii războiului în Europa. La vremea respectivă, Gheorghe Tătărușcu, pe-atunci ministru al Afacerilor Externe și șef al delegației române la Conferință, a arătat neajunsurile și nedreptățile de ordin politic, militar și economic prevăzute în tratatul de pace încheiat. Un tratat care nu cuprindea, în esență, decât un singur aspect extrem de important și de benefici pentru interesul național al României: declararea ca nul și neavenuit a Dictatului de la Viena, din august 1940, și restabilirea frontierei româno-maghiare existente la 1 ianuarie 1938. A fost astfel anulată o parte din mutilarea României Mari săvârșită în anul de tristă memorie 1940. Dacă Aliaților învingători le-a fost lesne să arunce la coș un dictat impus de Germania hitleristă și de Italia fascistă, nu tot astfel s-a procedat cu Basarabia, Bucovina de Nord și ținutul Herței - acaparate de Uniunea Sovietică în iunie 1940 și rămase ca atare în componența acesteia prin Tratatul de la Paris. Restaurarea României Mari, așa cum o configurașe Tratatul de pace de la Trianon, a rămas ca atare un obiectiv de atins într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat. În 1947, România a fost nevoită să suporte o pace nedreaptă în multe privințe și să-și dobândească un statut normal, de demnitate, prin intrarea în Organizația Națiunilor Unite abia în 1955.

Cu un sfert de veac mai târziu, Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa (1972-1975) a fost în măsură să șteargă multe din aceste neajunsuri. Conceptul de la bun început ca o conferință a unor state egale în drepturi și lucrând pe baza unor norme de procedură democratice, precum consensul, ca regulă de adoptare a tuturor hotărârilor, Conferința de la Helsinki a statuat, după cum se știe, principiile menite să guverneze relațiile dintre statele participante. Un atare cod de conduită a fost marcat puternic - la inițiativele României - de necesitatea repudierii politicii de forță sau de amenințare cu forță. De asemenea, referirile la prevederile Cartei ONU s-au limitat, în Actul final al CSCE, la scopurile și principiile acesteia, respingând - tot la propunerile

delegației române - referiri la articolele 53 și 107 din Cartă, care prevăd folosirea forței împotriva statelor foste inamice. Pe de altă parte, principiul inviolabilității frontierelor existente a fost completat de posibilitatea modificării lor în conformitate cu dreptul internațional, prin mijloace pașnice și pe bază de acord între părți. Clauza

modificării pașnice a frontierelor a permis reunificarea celor două state germane în 1989, dar ea va putea fi invocată și în alte situații similare în viitor. Prin Conferința de la Helsinki, România ca și celelalte țări mici și mijlocii de pe continent, a dobândit un statut capabil să-i confere un rol activ în problemele majore ale Europei și să-i permită promovarea obiectivelor sale legitime. Să sperăm că adeziunea noastră deplină la instituțiile europene și euro-atlantice, precum NATO și Uniunea Europeană, va fi în măsură să consacre un astfel de demers de politică externă, plămădit deopotrivă din exigențele unui parteneriat autentic și din necesitatea apărării interesului național.

speranță pentru a se alătura și ea că mai repede posibil forțelor armate ale Națiunilor Unite. Că aceasta a fost tactica militilor Aliați ne-o demonstrează clar condițiile de armistițiu impuse Ungariei la 20 ianuarie 1945, prin care aceasta recunoaște nulitatea "Arbitrajului" de la Viena, cu alte cuvinte, apartenența întregii Transilvanii la statul român.

Perioada de după acut istoric de la 23 August 1944 din România se caracterizează prin amestecul tot mai brutal al guvernului sovietic în treburile interne ale țării noastre. Marca aceasta începutul targului pentru zonele de influență dintre cele trei mari Puteri Aliate, pe care primul ministru englez, Churchill, în întâlnirea cu Stalin de la Moscova, din luna octombrie 1944, o va desăvârși, definind procentajul influențelor: în România, Rusia 90% - ceilalți 10%; în Grecia, Rusia 10% - ceilalți 90%; în Iugoslavia și Ungaria 50%-50%; în Bulgaria, Rusia 75% - ceilalți 25%.

Recunoașterea - abia la 6 februarie 1946, de către SUA și Anglia - a guvernului român, condus de dr. Petru Groza, a fost de natură a impulsiona discuțiile pe marginea proiectului de Tratat de pace cu România. În aceste discuții, problema principală a constituit-o Transilvania. Nu trebuie uitat faptul că, în perioada interbelică și în timpul celui de-al doilea război mondial, Uniunea Sovietică a sprijinit forțele revizioniste ungare în tendințele lor de reanexare a Transilvaniei, existând în acest sens și tratate secrete bilaterale; că bolșevicii unguri aveau o mare influență la Moscova, ei, care, prin Béla Kun, prietenul intim al lui V.I. Lenin, au realizat primii, după Rusia, regimul bolșevic în Ungaria. Nu trebuie ignorat nici faptul că în poseda recunoașterii, prin Tratatul de la Trianon de către guvernele Statelor Unite și Anglia, a apartenenței întregii Transilvanii la statul român, și cu toate că oficialii acestor mari țări n-au recunoscut niciodată Diktatul de la Viena, sub influența revizionistilor unguri însă importante personalități politice din aceste state, mai ales în timpul războiului, și - în parte - și după sfârșitul acestuia, au făcut aluzii sau chiar declarații, care mergeau de la acceptarea Diktatului odios de la Viena până la acceptarea chiar a unei Transilvanii autonome sau independente.

Întorsătura istorică de la 23 August 1944 din România, fără ca regele Mihai și nou guvern instalat să aibă, însă, asigurate cu Aliații, condițiile înfăptuirii acestui act, au fost de natură să îngreuneze situația României. Convenția de armistițiu cu România, încheiată și semnată la Moscova, la 12 septembrie 1944, din partea Aliaților de către mareșalul Malinovski, era în realitate un act pur militar, menit a confișta, într-o anume etapă a războiului Aliaților contra puterilor Axei, condițiile impuse României, ca țară fostă inamică, ieșită din această Axă. De aceea, aceste condiții au fost deosebit de grele, iar problemele teritoriale ale țării au fost menționate în chip provizoriu, urmând a fi confirmate în Tratatul de pace. Așa se și explică de ce în Convenția de armistițiu, la articolul 19, găsim formularea: "Guvernele Aliate socotesc hotărârile «Arbitrajului» de la Viena, cu privire la Transilvania, ca nule și inexistente, și sunt de acord ca Transilvania (sau cea mai mare parte a ei) să fie restituită României, sub condițiile confirmării prin Tratatul de pace...". "Tinând seama de mersul războiului, problema de mai sus a fost astfel formulată încât să mobilizeze, pe de o parte, toate forțele umane și materiale ale României spre îndeplinirea întocmai a tuturor condițiilor puse în cele 18 articole și 6 anexe, deosebit de împovăratore, dar să lasă, totuși, și Ungariei o porțiune de

a produs "o profundă deziluzie", urmată de o intensificare, fără precedent, a demersurilor ungurești pe lângă guvernele celor trei Mari Puteri, cu scopul declarat de a forța schimbarea hotărârii ministrilor lor de externe. Acțiunile protestate budapesteni li s-au alăturat cele ale soviniștilor și revizionistilor unguri din Transilvania, care au înaintat și ei generalissimului Stalin de la Kremlin un amplu *Memoriu*, prin care se opuneau revenirii întregii Transilvanii la statul român, cerând anexarea ei la Ungaria, sau, dacă nu, încorporarea ei ca o republică autonomă în cadrul Uniunii Sovietice. Demersurile ungurești nu au avut nici un rezultat. "Nici una dintre Marile Puteri - sublinia "France Presse" - nu a arătat până acumă că ar avea intenția de a redeschide această problemă". O ultimă incercare a guvernărilor soviniști și revizionisti de la Budapesta a fost întreprinsă în Comisia politică și teritorială, prin care delegatul ungur Paul Auer cerea "înăcar 4.000 de km² din Transilvania cu orașele Satu Mare, Carei, Oradea și Arad".

Seful delegației oficiale române la tratativele de pace, Gheorghe Tătărușcu, ministru român de Externe, a desfășurat o susținută activitate, argumentând magistral drepturile românilor asupra întregii Transilvanii. La cererea expresă a delegațului ungăr de rectificare a frontierei româno-ungare, el își încheia cuvântarea declarând categoric că: "Orice act tinzând să modifice frontiera româno-ungară ar echivala cu distrugerea unei opere de justiție și ar crea un focar de agitație în această parte a Europei". Merită să relevăm impresile secretarului delegației americane pentru Departamentul de Stat, John Campbell, în urma cuvântării ministrului român, ale căruia argumente - după acesta - "au fost convingătoare, iar nici unul din membrii Consiliului nu au fost îndeajuns de convinsii de dreptatea cererii ungare".

Astfel s-a ajuns ca în Tratatul de Pace cu România să se consemneze formularea din 7 mai 1946 a ministrilor de Externe ai Marilor Puteri Aliate, adică apartenența întregii Transilvanii la statul român. Era acesta un *act de justiție istorică*, reconfirmându-se astfel hotărârile juste ale Tratatului de pace internațional de la Trianon din 4 iunie 1920.

Dar Tratatul de pace cu România a cuprins și o seamă de clauze nerealiste și nefavorabile pentru țara noastră. Nerecunoașterea cobeligeranței României, deși armata română s-a manifestat ca a 4-a putere antifascistă în cel de-al doilea război mondial. Apoi, obligațiile economice au fost deosebit de grele. României i s-a negat dreptul de a valorifica creațele împotriva Germaniei ca și indemnizațiile pentru pagubele suferite în timpul războiului purtat alături de Națiunile Unite, precum și cele suferite în timpul cotropirii de către regimul horthy a Transilvaniei de Nord și a

Cu toate acestea, România și-a manifestat voința de colaborare cu statele democratice, aspirația ei deschisă spre adeziunea la principiile Cartei Națiunilor Unite, semnând, prin delegații ei oficiai - Gheorghe Tătărușcu, Lucrețiu Pătrășcanu, Ștefan Voiteh și Dumitru Dămăceanu - la 10 februarie 1947, la Paris, la ceremonia organizată special - Tratatul de Pace cu România. În aceeași zi, s-au semnat și Tratatele de pace cu Italia, Ungaria, Bulgaria și Finlanda. Prin aceasta, România nu numai că începea să-și recupeze locul de drept pe care-l avea în Areopagul națiunilor democratice, dar, începând și cu tact, să se și afirme, tot mai evident pe plan internațional.

**REVISTA
OPINIA**
natională

Tiparul executat de
TIPOGRAFIA
FUNDATIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"
TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATA:
Carmen ZAHARIA

REDACȚIA SI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Mâine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, București, Cont 451.00.972-B.C.R.-S.M.B. Abonamentele se pot face și prin oficile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, Sect. 1, București - România.

CLASICII ELOGIAZĂ CREAȚIA POPULARĂ ȘI SATUL ROMÂNESC

MIHAIL SADOVEANU:

“Poporul este părintele meu literar”

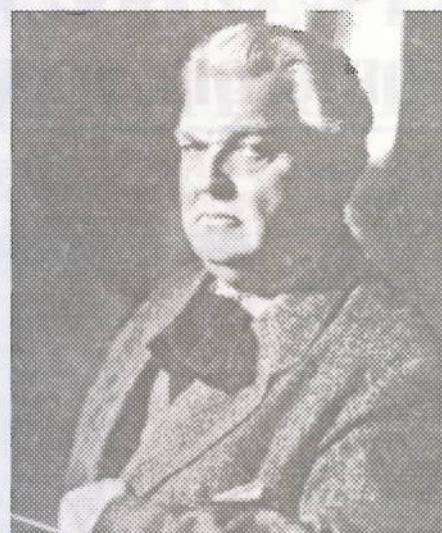
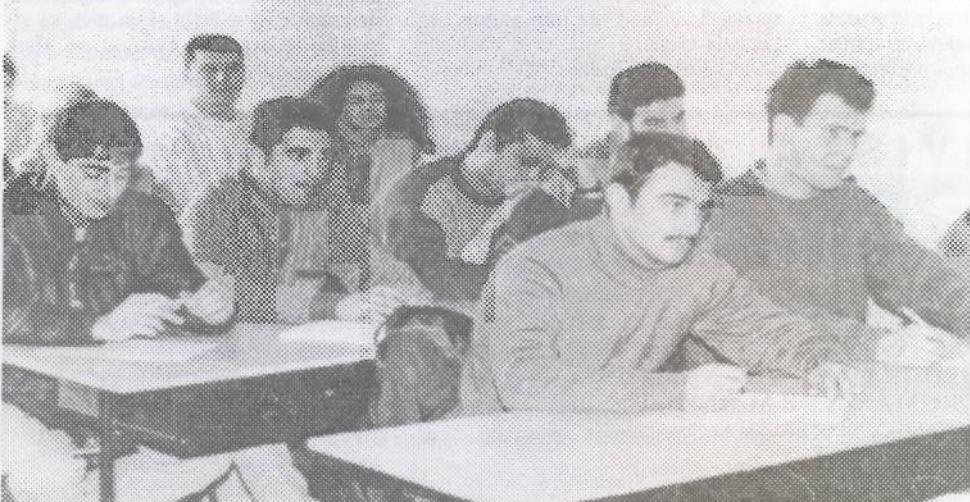
“Trebuie să fac mărturisirea de credință că poporul este părintele meu literar; că trecutul pulsează în mine ca un sânge al celor dispăruti; că mă simt ca un stejar de la Orhei, cu mii și mii de rădăcini înfipte în pământul neamului meu.”

MIHAIL SADOVEANU (1923)

Moto-ul este luat din Discursul de recepție tînuit la Academia Română - POEZIA POPULARĂ - rostit de Mihail Sadoveanu (1880-1961) la 9 iunie 1923 (fusese ales membru al forumului academic la 1 iunie 1921). Renumitul povestitor al vieții tărănimii române s-a remarcat în conștiința publică românească prin numeroase scrieri, îndeosebi romane și nuvele, dintre care romanele ȘOIMII (1904), NEAMUL ȘOIMĂREȘTILOR (1915), ZODIA CANCERULUI SAU VREMEA DUCAVODĂ (1929), FRATII JDERI (I-III, 1935-1942), CREANGĂ DE AUR (1933), BALTAGUL (1930), bunăoară, sunt capodopere și bijuterii ale genului pe care nimeni nu le va putea contesta vredată.

În discursul menționat, Mihail Sadoveanu socotea, mergând pe urmele unor iluștri înaintași (Vasile Alecsandri, Alecu Russo, Costache Negruzzi), că istoria mai veche a românilor, cea dinainte de Negru-Vodă și Bogdan-Vodă, este ca și necunoscută și că singurul document străvechi este cântecul popular, din care se vede că străbunii românilor “au trăit într-un lung și aspru amurg de suferință”. “Puține popoare au fost așa de crud încercate ca poporul nostru. Astă a ajuns acum o banalitate și parcă nu ne mai mișcă (...). Zvărît aici de soartă, la hotarul unei mari împărății, lăsat în părăsire, pe puterile proprii, o mie și mai bine de ani a stat în calea furtunilor Asiei. Toate semințiile sălbaticice și spâne din Răsărit, râvnind la bogățiile lumii vechi și mișcându-se neconținut către Apus, s-au lovit întâi de Dunăre și de Carpați, deci și de neamul nostru. Toate hoardele, cu nume urâte și uitate, au prădat acest pământ și au ars așezările necăjișilor noștri strămoși. În acele vremi de restrîște, singurul chiac care tinea pe bătrâni erau limba și credința. Limba închega în versuri și cântări suferințele; credința îi îndemna să zidească,

EXAMENE LA UNIVERSITATEA „SPIRU HARET”

LUCIAN BLAGA:

“Satul este purtătorul matricei noastre stilistice”

“Fac elogiu satului românesc, creatorul și păstrătorul culturii populare, purtătorul matricei noastre stilistice...”

LUCIAN BLAGA (1937)

Moto-ul reprobus este scos din **Discursul de recepție la Academia Română**, rostit de Lucian Blaga la 5 iunie 1937, primit în forul academic la 28 mai 1936, în a treia ședință solemnă a Academiei (în primele două nu fusese admis din cauza împotrîvirilor lui Nicolae Iorga și Constantin Rădulescu-Motru îndeosebi, care nu erau de acord cu spiritul nou al poezilor unor maestri ai poeticii românești, cu precădere Lucian Blaga și Tudor Arghezi și nici cu al prozatoarei Hortensia Papadat-Bengescu, socotindu-le “rune” ale literaturii).

Potrivit Regulamentului academic, membrii activi nou aleși erau obligați să înțin un discurs de recepție consacrat biografiei și activității științifice a predecesorilor lor. Lucian Blaga nu a avut această posibilitate. A fost “ales fără înaintaș”. “Vă rog să-mi acordați, totuși, potrivit obiceiului statonitic, dreptul nescăzut de a face astăzi aici – mărturisea Lucian Blaga încă de la început – elogiu unei alte nemuritoare prezente, care n-a ocupat nici un scaun în această nobilă incintă. Prezența nemuritoare, la care mă refer, nu e legată de nici un nume, nu răvinește la nici o laudă, și e răspândită în spațiul din preajma noastră, căt jîne întinderea împărătească a țării. Vreau să vorbesc despre singura prezentă vie încă, deși nemuritoare, nemuritoare deși așa de terestră, despre unanimul nostru înaintaș fără de nume, despre satul românesc”.

Considerând că fiecare sat (românesc) se simte, în conștiința colectivă a fiilor săi, “un fel de centru al lumii” și că numai așa se explică orizonturile creației populare, Lucian Blaga consideră că omul satului “trăiește din întregul unei lumi - pentru acest întreg; el se găsește în raport de supremă intimitate cu totalul și într-un neîntrecut schimb reciproc de taine și revelări cu acesta” (...). “Faptele și întâmplările se prelungesc pentru omul de la sat într-o imaginea mitică permanent disponibilă. Niciun prompt decât reacțiunea mitică a săteanului. Or, mitul implică întotdeauna semnificații liminare și prin aceasta o raportare la întregul unei lumi”.

Ca antipod al acestui “sat-idee”, Lucian Blaga cita, spre exemplificare, așezările cu înfățișare de sate din America de Nord, ținute laolaltă de un interes colectiv și formate din lucrători și fermieri. “Dacă satul nostru este clădit în preajma bisericii, din care iradiază Dumnezeu, în pomenitele așezări americane biserică e mai puțin un sălaș al lui Dumnezeu, căt un fel de întreprindere ca și banca coloniei, o societate pe acțiuni. Pastorul tine predică cu invitații cu la cinematograful și cu prețuri de intrare”.

În studiile cuprinse în **Trilogia culturii (Orizont și stil, Spațiul mioritic și Geneza metaforei și sensul culturii)**, Lucian Blaga pusește în relief “categoriile stilistice” sau “matricea stilistică” ale duhului popular românesc. În discurs, el a adăugat noi observații și alte consecințe, dintre care două sunt semnificative: **prima arată că satul poate pecetea unei unități și are caracterul unui centru de cristalizare cu raze întinse spre a organiza în jurul său un cosmos**. “Cosmocentrismul satului nu trebuie înțeles însă ca o grotescă trăsătură de megalomanie colectivă, ci ca o particularitate, ce derivă dintr-o supremă rodnică naivitate. Fiecare sat își are sub acest unghi mândria sa, care-l impinge spre o diferențiere de celelalte sate învecinate sau mai îndepărtate” (...). “Satele nu tîn să se conformeze toate la rânduiele unuia singur. În port, în obiceiuri, în cântec, fiecare sat înele la autonomia și la aureola sa”.

Spre deosebire de oraș, unde orășenii trăiesc în altfel de “orizonturi” și suferă apoape totdeauna de conștiință și teamă “periferialității”, satul și săteanul rămân ei însăși, astfel încât există o oarecare “aristocratică distanță”, puțin afișată, între sat și sat. “Acest mod de a-și înțelege existența aduce cu sine și stârnește acea varietate de aspecte

în cadrul unuia și același stil, vast răspândit pe căte o întreagă țară, varietate pe care o ilustrează așa de minunat diversele țără românești”.

A doua observație are în vedere **tările săteanului de a-și susține răbdarea destinul**. Această particularitate a făcut ca satul românesc să nu se lasă impresionat, tulburat sau antranat de marile “procese ale istoriei”. Conștiința surdă, moșnind sub spuma griilor și a încercărilor de tot soiul, conștiința de a fi o lume pentru sine a dat satului românesc, în cursul multor secole foarte mișcate, acea țară fără perchee de a boicotă istoria, dacă nu altfel, cel puțin cu imperturbabilitatea sa indiferență. Boicotul instinctiv se ridică împotriva istoriei ce se face din partea străinilor în preajma noastră. Mândria satului de a se găsi în centrul lumii și al unui destin ne-a menținut și ne-a salvat ca popor peste veacurile de nenoroc. Satul nu s-a lăsat îspitit și atras în “istoria” făcută de alții peste capul nostru. El s-a păstrat fecioanelnic în autonomia săraciei și a mitologiei sale, pentru vremuri când viața putea să devină temelie sigură a unei autentice istorii românești”.

Așa că, satul românesc era în viziunea lui Lucian Blaga purtătorul unei matrice stilistice creative de cultură minoră, nu de cultură majoră. Prima este în filosofie lui Lucian Blaga izbându-una stil întruchipat de un suflet colectiv prin darurile și virtuile proprii copilăriei, dar creată de oameni maturi, care stau sub zodia “copilăriei” în înțeles de vîrstă adoptivă a unei întregi colectivități. “Vîrstele adoptive” nu în seamă de succesiunea celor reale. Structura autonomă a unei vîrste poate să joace rol de constelație determinantă în creația culturală, indiferent de vîrstă reală a creatorilor, care poate fi oricare. Copilăria ca vîrstă adoptivă a colectivității și a creatorilor **prilejuiește culturi minore; maturitatea ca vîrstă adoptivă a colectivității și a creatorilor, produce culturi majore**.

Pe temeiul acestor constatări, verificabile din punct de vedere istoric la toate popoarele din locuri și timpuri deosebite, Lucian Blaga - optimist în destinul spiritual a românilor de mâine - invoca matricea stilistică românească. “Avem un orizont sufletesc al nostru, acel spațiu indefinit ondulat, ca plăuirile țării, manifestat îndeosebi în doina și cântecele noastre, și nu mai puțin într-un unanim sentiment românesc al destinului. Am avut prilejul de-a arăta, de-o pildă, ce rol joacă în sufletul nostru popular categoriile «organicului», în felul cum ne comportăm față de rânduiele firii, și rolul pe care îl joacă transfigurarea «sofianică» a realității, în poezie, în artă, în credință. Înclinarea spre pitoresc își are la noi și ea specificul ei, intrucât apare solidară cu un deosebit simț al măsurii și atenuat de un accent de mulțime discretă”.

Discursul lui Lucian Blaga se încheie cu un gând restricțiv și cu un îndemn la creația românească proprie. “Aș dori ca acest elogiu adus satului românesc să nu fie înțeles ca un îndemn de atașare definitivă la folclor și ca îndrumare necondiționată spre rosturi sătești. Cultura majoră nu repetă cultura minoră, ci o **sublimează**, nu o mărește în chip mecanic și virtuos, ci o **monumentalizează** potrivit unor vii forme, accente, atitudini și orizonturi lăuntrice. O cultură majoră nu se stârnește prin imitarea programatică a culturii minore. Nu prin imitarea cu orice preț a creațiilor populare vom face salutul de atâtaia ori încercat într-o cultură majoră. Apropindu-ne de cultura populară trebuie să ne însuflăm mai mult de elanul ei stilistic interior, viu și activ, decât de intruchipări ca atare. Nu cultura minoră dă naștere culturii majore, ci amândouă sunt produse de una și aceeași matrice stilistică. Să iubim și să admirăm cultura populară, dar, mai presus de toate, să luăm contactul, dacă se poate, cu centrul ei generator, binecuvântat și rodnic ca stratul mumerelor”.

Fără, caracteristicile satului românesc erau, în vremea lui Lucian Blaga (și sunt și acum), mult mai multe decât cele enumerate, dar “determinantele stilistice” în starea de constituire a matricei mioritice au fost puse de el în evidență cu o consecvență demnă de admirat (și, dacă s-ar putea, de urmat, la proporțiile cuvenite).

Pagină realizată de
Ion Mihail POPESCU